

Plan zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Niedzica PLH120045 - III spotkanie konsultacyjne ZLW

Mariola Klimska

Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Krakowie

Niedzica, 13.04.2021

Program spotkania:

- Podsumowanie działań dot. sporządzenia planu zadań ochronnych
- Zarządzenie w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych
- Konsultacje społeczne zarządzenia
- Realizacja zapisów pzo w praktyce
- Wyniki Inwentaryzacji, najważniejsze stanowiska nietoperzy w sąsiednich obszarach Natura 2000

Podstawowe informacje o obszarze Natura 2000 Niedzica:

- Kod: PLH120045
- Powierzchnia: 25,75 ha, PZO – 11,96 ha (teren obszaru z wyłączeniem gruntów znajdujących się w zarządzie PGL Lasy Państwowe Nadl. Krościenko)
- Data zaproponowania obszaru jako OZW: **10.2009**
- Data zatwierdzenia obszaru: **03.2011**
- Przedmiot ochrony: Podkowiec mały (*Rhinolophus hipposideros*)

Informacje o obszarze:

- Obszar obejmuje **Zamek** w Niedzicy wraz **częścią żerowiska** kolonii rozrodczej (pozostała część żerowisk mieści się w obrębie sąsiadującej ostoji Pieniny);
- Obszar położony jest nad prawym brzegiem Jeziora Czorsztyńskiego we wsi Niedzica Zamek na obszarze Spiszu (Pieniny Spiskie);
- Własność gruntów w granicach Obszaru:
 - Właściciel Zamku – Skarb Państwa, Stowarzyszenie Historyków Sztuki od prawie 70 lat opiekuje się obiektem wraz z terenem przyległym
 - Lasy Państwowe
 - Właściciele prywatni

Co to jest pzo?

Regionalny dyrektor ochrony środowiska ustanawia plan na 10 lat w formie zarządzenia, kierując się koniecznością utrzymania i przywracania do właściwego stanu ochrony siedlisk, gatunków zwierząt, dla ochrony których wyznaczono obszar Natura 2000.

Powinien być
skutecznym narzędziem
do zarządzania obszarem Natura 2000

Akceptowany społecznie, możliwy do wykonania, realizowany przy współpracy wszystkich podmiotów odpowiedzialnych

Plan zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 (PZO)

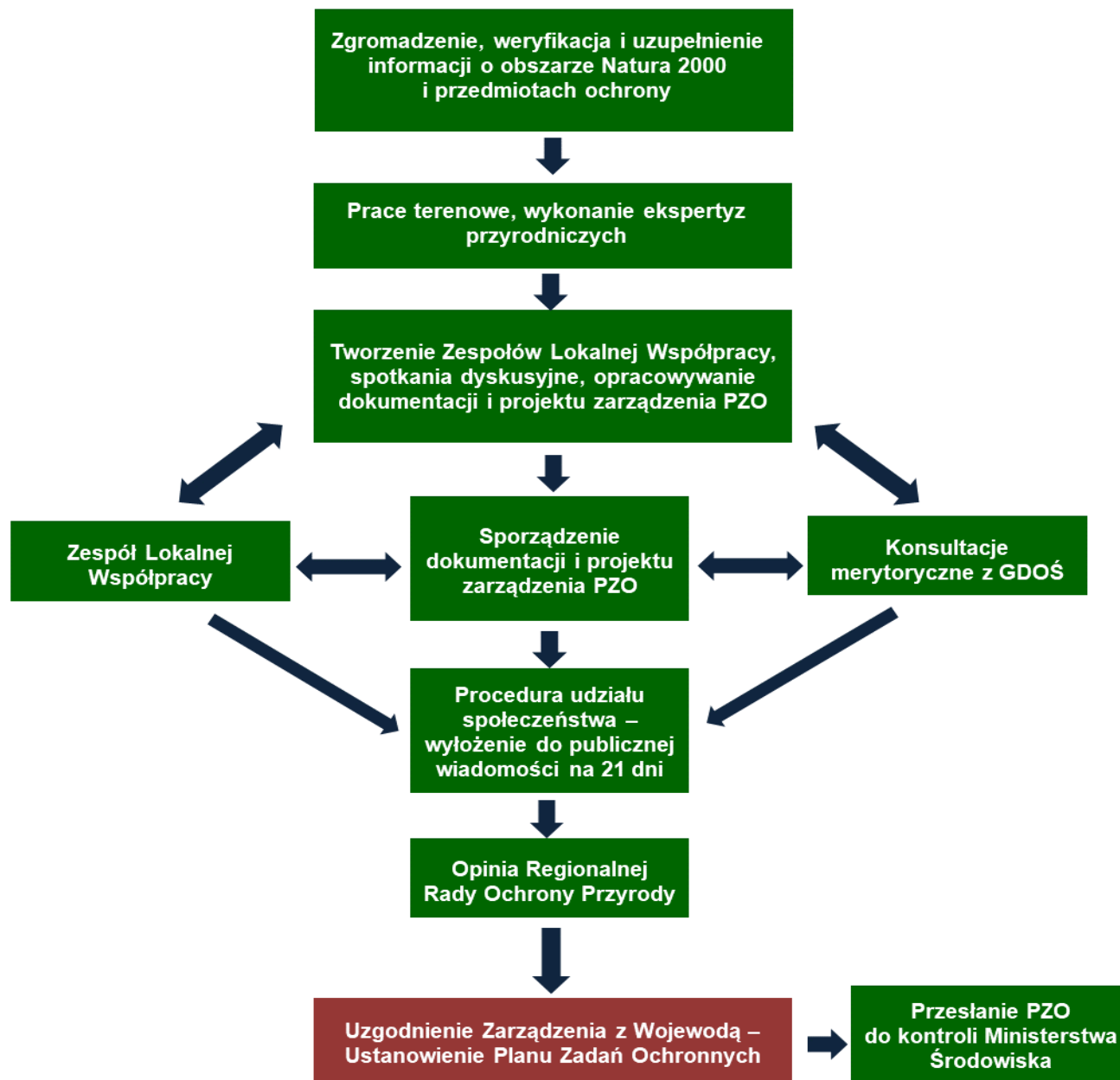
- Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody → art. 28
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 17 lutego 2010 r. w sprawie sporządzania projektu planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000

Rozporządzenie określa :

- 1) tryb sporządzania projektu planu zadań ochronnych;
- 2) zakres prac koniecznych dla sporządzenia projektu planu zadań ochronnych;
- 3) tryb dokonywania zmian w planie zadań ochronnych.

Plan zadań ochronnych
– sporządzany na 10 lat – podstawa prawna – zarządzenie RDOŚ – akt prawa miejscowego – sporządzany, aby bez zwłoki podjąć działania niezbędne dla zachowania przedmiotów ochrony – sporządzany na podstawie istniejącej wiedzy uzupełnionej o podstawowe prace terenowe

Schemat procesu ustanawiania planu zadań ochronnych

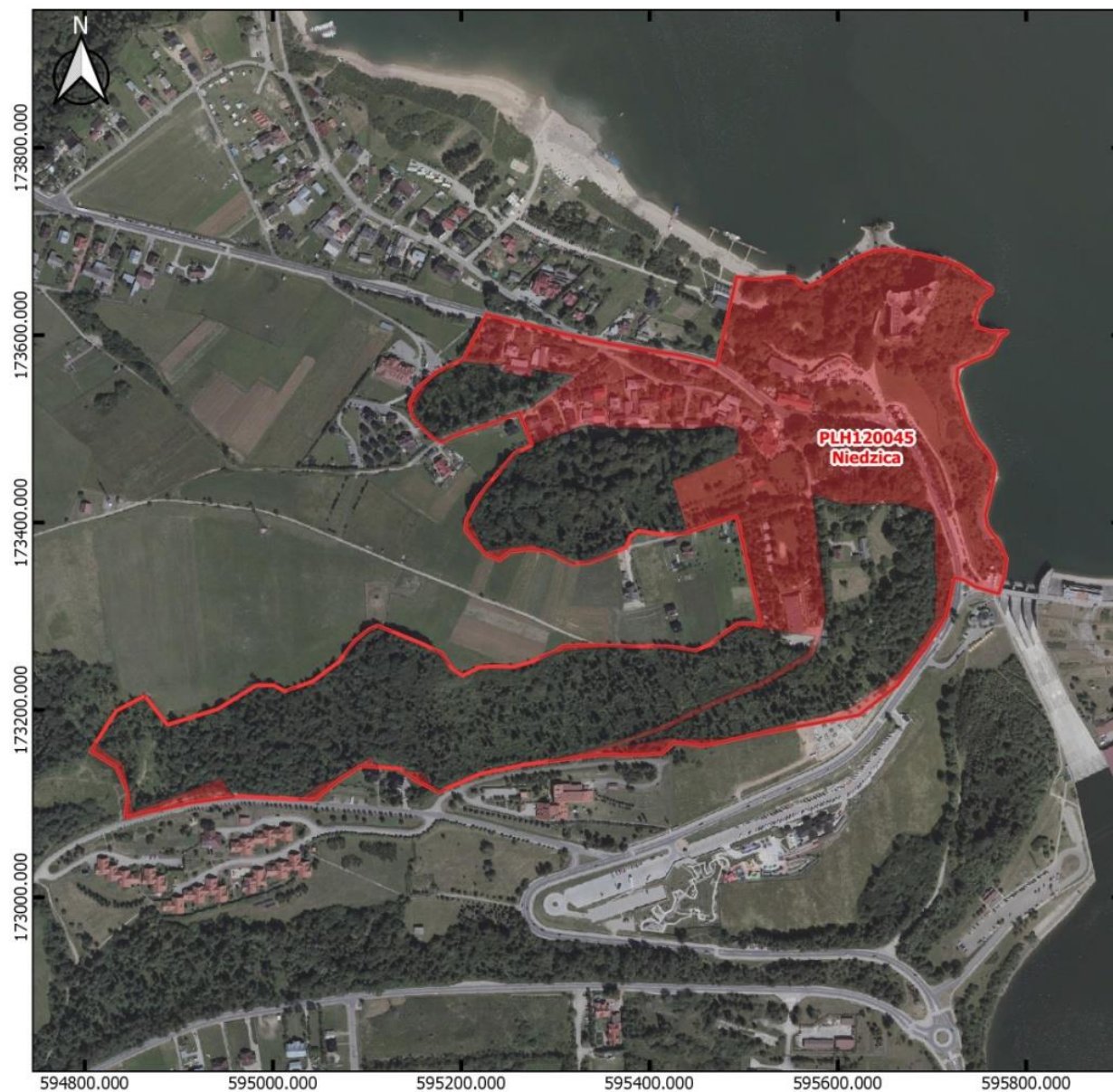

Plan zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000, co zawiera:

- **opis granic** obszaru, mapę
- ocenę istniejących i potencjalnych **zagrożeń**
- **ustalenie celów** działań ochronnych do osiągnięcia w okresie 10 lat
- **ustalenie działań ochronnych** wynikających z ustalonych celów wraz z **monitoringiem**
- wskazania do zmian suikzp i mpzp
- ocenę potrzeby sporządzenia planu ochrony

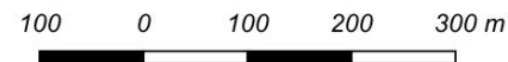
Opis granic i mapa obszaru

Obszar Natura 2000 Niedzica PLH120045

Legenda

- Granica obszaru Natura 2000
- Obszar, dla którego sporządzane jest PZO

Zagrożenia dla przedmiotu ochrony

Załącznik nr 3 do zarządzenia
Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Krakowie
z dnia2021 r.

Identyfikacja istniejących i potencjalnych zagrożeń dla zachowania właściwego stanu ochrony gatunków zwierząt i ich siedlisk będących przedmiotami ochrony obszaru Natura 2000

Przedmiot ochrony	Zagrożenie	Opis zagrożenia
1303 <u>podkowiec mały</u> <u>Rhinolophus</u> <u>Hipposideros</u>	Zagrożenia istniejące	
	H06.02 Zanieczyszczenie świetlne (<i>Otoczenie zamku w Niedzicy, trasy migracji i żerowiska</i>)	Jedynym obecnie zidentyfikowanym zagrożeniem dla podkowca małego w obszarze Natura 2000 Niedzica jest zanieczyszczenie światłem - zbyt intensywne oświetlenie ściany budynku zamku pod otworami wylotowymi dla nietoperzy. Oświetlenie wlotów dla nietoperzy może dezorientować i odstraszać zwierzęta. Może także ułatwiać ataki drapieżnikom. W efekcie może to mieć wpływ nawet na całkowitą utratę tras migracji na żerowisko. Brak bezpiecznego wylotu może także powodować zwiększoną śmiertelność nietoperzy i doprowadzić do zmniejszenia populacji.
	Zagrożenia potencjalne	
	B02.02 Wycinka lasu B02.04 Usuwanie martwych i zamierających drzew (<i>Otoczenie zamku, trasy migracji i żerowiska</i>)	Nadmierna wycinka drzew, także martwych i zamierających powoduje zmniejszanie się arealu <u>żerowiskowego</u> nietoperzy, a tym samym prowadzi do zubożenia bazy pokarmowej (cykl rozwoju owadów jest związany z zadrzewieniami). Wycinka drzew bez nasadzeń zastępczych może prowadzić do dezorientacji zwierząt w terenie, przerywania tras migracji, jak i utrudnia prawidłowe odnalezienie wlotów.

Zagrożenia dla przedmiotu ochrony

Projekt zarządzenia
z 202

A10.01 Usuwanie żywopłotów, zagajników lub roślinności karłowatej (<i>Otoczenie zamku, trasy migracji i żerowiska</i>)	Istotnym zagrożeniem dla populacji nietoperzy jest bezpośrednie niszczenie ich tras migracji (liniowe elementy krajobrazu). Odbывается to poprzez usuwanie szpalerów drzew i śródpolnych za drzewień oraz wielkoobszarowe wylesienia.
G05.06 Chirurgia drzewna, ścinanie na potrzeby bezpieczeństwa, usuwanie drzew przy drożnych (<i>Otoczenie zamku, trasy migracji i żerowiska</i>)	Nadmierne przycinanie koron drzew, оголачanie pni oraz wycinka drzew ze względów fitosanitarnych może powodować przerwanie bezpiecznych tras przelotu, może prowadzić do dezorientacji zwierząt w terenie oraz utrudniać prawidłowe odnalezienie wlotów. Znaczne oddalenie wylotu z budynku od najbliższych zadrzewień zmusza nietoperze do lotu bezpośrednio nad ziemią, narażając je w ten sposób na ataki naziemnych drapieżników.
G05 Inna ingerencja i zakłócenia powodowane przez działalność człowieka (<i>Strzech zamku w Niedzicy</i>)	Płoszenie nietoperzy, tj. nieuzasadnione przebywanie w miejscu ich rozrodu, oświetlanie pomieszczeń, w których przebywają nietoperze, oraz oświetlanie bezpośrednio nietoperzy (w okresie od 15.03-15.09). W okresie rozrodu nietoperze są bardzo wrażliwe na niepokojenie. Częste wchodzenie na poddasze, świecenie latarką i hałasowanie może powodować opuszczanie schronień, a nadmierny stres może powodować poronienia i porzucanie młodych.
G01.02 Turystyka piesza (<i>Otoczenie zamku, trasy migracji i żerowiska</i>)	Nieuprawniona penetracja schronienia podczas zwiedzania zamku, wraz z niepokojeniem i płoszeniem nietoperzy.
G05.04 Wandalizm (<i>Otoczenie zamku, trasy migracji i żerowiska</i>)	Niszczenie zabezpieczeń wejścia do schronienia, elementów adaptacyjnych w schronieniu i części schronienia.

Cele ochrony

Załącznik nr 4 do zarządzenia
Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w
Krakowie
z dnia2021 r.

Cele działań ochronnych

Przedmiot ochrony obszaru Natura 2000	Cele działań ochronnych
1303 podkowiec mały <i>Rhinolophus</i> <i>hipposideros</i>	Osiągnięcie właściwego stanu ochrony siedliska gatunku na stanowisku poprzez: - poprawę wskaźnika: Ekspozycja wlotów z U1 na FV; - utrzymanie pozostałych wskaźników na poziomie FV; - poprawę parametru: Perspektywy ochrony/zachowania z U1 na FV poprzez wykonanie działań ochronnych.

Symbole oceny
parametrów
stanu ochrony
gatunku/siedlisk:

FV – stan
właściwy

U1 –
niezadawalający

U2 – stan zły

Wyjaśnienia

FV (stan właściwy), U1 (niezadawalający), U2 (zły) – symbole oceny parametrów stanu ochrony siedliska przyrodniczego lub gatunku (Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 17 lutego 2010 r. w sprawie sporządzania projektu planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 (Dz. U. z 2010 r. Nr 34, poz. 186, z 2012 r. poz. 506 oraz z 2017 r. poz. 2310).

Działania ochronne

Załącznik nr 5 do zarządzenia
Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Krakowie
z dnia2021 r.

Działania ochronne ze wskazaniem podmiotów odpowiedzialnych za ich wykonanie i obszarów ich wdrażania

Przedmiot ochrony obszaru Natura 2000	Nr	Działania ochronne	Obszar wdrażania	Podmiot odpowiedzialny za wykonanie
<i>Działania dotyczące ochrony czynnej gatunków zwierząt oraz ich siedlisk</i>				
1303 podkowiec mały <i>Rhinolophus hipposideros</i>	1.	Zapewnienie bezpiecznego wlotu dla nietoperzy: Modyfikacja obecnego oświetlenia zewnętrznego poprzez obniżenie kąta padania światła reflektorów oświetlających ścianę z otworami wlotowymi (o minimum kilka stopni) lub zainstalowanie latami ekranowanych, z lampami sodowo-potasowymi (rozwiązanie znacznie bardziej kosztowne). Działanie priorytetowe, do wykonania w pierwszych dwóch latach obowiązywania planu.	Wloty dla nietoperzy na strych zamku Niedzica Działanie 2 na mapie w załączniku nr 6 do zarządzenia	Sprawujący nadzór nad obszarem Natura 2000 na podstawie porozumienia z właścicielem/ zarządcą budynku
	2.	Usuwanie guana: Usuwanie w miarę potrzeb gromadzącego się na podłodze, platformie, deskach guana. Praca może być wykonana ręcznie, jednak lepsze efekty przynosi wykorzystanie przemysłowego odkurzacza z rurą ssącą wprowadzaną od zewnątrz. Zebrane odchody powinny zostać we właściwy sposób zutylizowane. Ponadto, w miarę potrzeb należy przeprowadzić okresową wymianę folii oraz inne drobne prace konserwacyjne. Działanie do wykonania w miarę potrzeb, np. 2 razy w okresie obowiązywania	Strych zamku Niedzica Działanie 1 na mapie w załączniku nr 6 do zarządzenia	Sprawujący nadzór nad obszarem Natura 2000 na podstawie porozumienia z właścicielem/ zarządcą budynku

Działania ochronne

	planu, wyłącznie w okresie od 15.IX do 15.III tj. poza okresem rozrodu nietoperzy.		
3.	Utrzymanie bezpiecznych dla nietoperzy tras przelotu na żerowiska: Utrzymanie łączności między kolonią a żerowiskami poprzez: - utrzymanie ciągłości zadrzewień i zakrzewień oraz istniejącą szerokość korytarzy ekologicznych. W przypadku konieczności zmiany struktury roślinności lub sposobu użytkowania terenu należy utrzymać korytarze w postaci pasa zieleni (drzew i krzewów) o minimalnej szerokości 5 m. - rekompensowanie wycinki drzew i krzewów ponownymi nasadzeniami (najlepiej rodzimych gatunków drzew lub krzewów liściastych). Działanie do wykonania przez cały okres obowiązywania planu zadań ochronnych.	Trasy migracji Działanie 3 na mapie w załączniku nr 6 do zarządzenia	Sprawujący nadzór nad obszarem Natura 2000 na podstawie porozumienia z właścicielem/zarządcą budynku
4.	Utrzymanie zwarteści obszaru żerowiskowego: Unikanie powstania izolowanych płatów żerowisk. Nie należy dopuścić do degradacji żerowiska poprzez wylesienia bez odnowienia. W lasach prywatnych dążyć do opracowania uproszczonych Planów Urządzania Lasu. Działanie do wykonania przez cały okres obowiązywania planu zadań ochronnych.	Obszary żerowiskowe Działanie 4 na mapie w załączniku nr 6 do zarządzenia	Sprawujący nadzór nad obszarem Natura 2000 na podstawie porozumienia z właścicielem/zarządcą mi gruntów
Działania dotyczące monitoringu stanu przedmiotów ochrony oraz monitoringu realizacji celów działań ochronnych			

Działania ochronne

Obszar Natura 2000 Niedzica PLH120045

Legenda

- Granica obszaru Natura 2000
- Obszar, dla którego sporządzane jest PZO
- Kolonia podkowca małego
- Trasy migracji nietoperzy
- Zamek Niedzica

Lokalizacja wdrażania działań ochronnych

- 1 - Usuwanie guana
- 5 - Monitoring stanu ochrony podkowca małego
- 2 - Zapewnienie bezpiecznego wlotu dla nietoperzy
- 3 - Utrzymanie tras przelotu na żerowiska
- 4 - Utrzymanie zwartości obszaru żerowiskowego

Układ współrzędnych: PL-1992
Ortofotomapa: Główny Urząd Geodezji i Kartografii

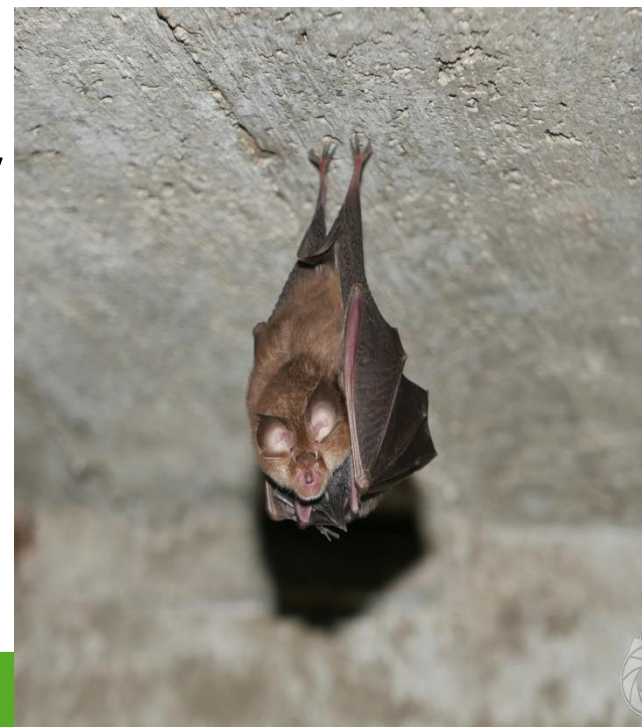
Wskazania do zmian mpzp i suikzp

Lp.	Nazwa dokumentu	Wskazanie do zmiany
1.	Uchwała Nr XXXVIII-210/2006 Rady Gminy Łapsze Niżne z dnia 27 kwietnia 2006 roku w sprawie „Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Gminy Łapsze Niżne” (Dz. Urz. Woj. Małopolskiego z 14.07.2006 r.) z późn. zm.).	Należy wprowadzić ustalenia zapewniające ochronę zieleni, w szczególności w odniesieniu do zadrzewień istotnych wskazanych w PZO (przeciwdziałanie zagrożeniom: B02.02, B02.04– nadmierna wycinka tras dolotu na żerowiska i wycinka w obrębie samych żerowisk; martwe i umierające drzewa są miejscem schronień nietoperzy podczas nocnego żerowania oraz są miejscem rozrodu pożywienia nietoperzy, A10.01 Usuwanie żywopłotów i zagajników lub roślinności karłowatej i G05.06 chirurgia drzewna, ścinanie na potrzeby bezpieczeństwa, usuwanie drzew przydrożnych, usuwanie drzew z ubytkami, które mogą stanowić miejsce schronień letnich i zimowych nietoperzy) poprzez :
2.	Uchwała Nr XXXII-292/13 Rady Gminy Łapsze Niżne z dnia 30 sierpnia 2013 roku w sprawie uchwalenia zmiany „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Łapsze Niżne”.	1) Utrzymanie liniowych elementów krajobrazu w postaci zieleni wysokiej, pełniących funkcję tras przelotu nietoperzy w migracji dobowej (na żerowisko), w migracji sezonowej (na zimowisko) oraz zapewniające komunikację pomiędzy koloniami, 2) W przypadku usuwania drzew i krzewów na trasie przelotu, stosowanie nasadzeń zastępczych uzupełniających lukę w trasie przelotu, tak aby nie doprowadzić do przerwania bezpiecznych tras przelotu. 3) Utrzymanie zieleni wysokiej w bezpośrednim otoczeniu stanowiska kolonii rozrodczej nietoperzy, która pełni funkcję osłonową i trasy dolotowej. W przypadku usuwania drzew i krzewów w otoczeniu budynku, będącego stanowiskiem kolonii rozrodczej nietoperzy, należy zastosować nasadzenie zastępcze uzupełniające lukę w trasie przelotu.

Korzyści z ustanowienia PZO

- rozpoznanie wartości przyrodniczych terenu, unikanie zagrożeń, realizacja działań ochronnych
- łatwiejsze sporządzenie mpzp (opracowanie ustaleń dokumentów zagospodarowania przestrzennego w sposób zgodny z wymogami ochrony)
- szybszy tryb uzyskiwania decyzji dot. inwestycji
- preferencje przy uzyskiwaniu środków na projekty
- dopłaty rolnośrodowiskowo-klimatyczne
- nawiązanie współpracy

Jak w praktyce wygląda realizacja PZO:

**Obszar Natura 2000 Ochotnica PLH120050 – działania ochronne
m.in. zabezpieczenie membrany**

Fot. J. Ślęzak

Fot. R. Szkudlarek

W poszyciu dachu zamontowana
membrana, z każdym rokiem stanowi
coraz większe zagrożenie wpłątania się w
nią nietoperzy

Obszar Natura 2000 Ochotnica PLH120050 – działania ochronne:

Fot. K. Piksa

Jak w praktyce wygląda realizacja PZO:

Po
wykonaniu
działań
ochronnych:

Przed
wykonaniem
działań
ochronnych:

Jak w praktyce wygląda realizacja PZO:

W celu realizacji zapisów PZO dla obszarów Natura 2000 realizujemy projekt:
„Ochrona zagrożonych gatunków i siedlisk chronionych w ramach sieci Natura 2000 w Małopolsce”

- Źródło finansowania: **POIiŚ** – konkurs ogłoszony przez Centrum Koordynacji Projektów Środowiskowych.
- Całkowity budżet projektu: **11 474 385, 00 zł**
- Kwota dofinansowana przez UE: **9 753 227,25 zł**
- Beneficjent: **Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Krakowie**
- Okres realizacji projektu: **23.03.2017 – 30.09.2021 rok**
- **www projektu:** <http://krakow.rdos.gov.pl/chiroksero>

Działaniami w ramach projektu objęto aż 44 cenne, małopolskie siedliska wykonując w nich m.in.:

- bezpieczne dla nietoperzy **remonty dachów** – 9 obiektów,
- prace **poprawiające warunki** bytowania i bezpieczeństwa nietoperzy w budynkach – 32 obiekty,
- **nasadzenia i pielęgnację zieleni** stanowiącej trasy przelotu i żerowiska nietoperzy w pobliżu schronień – 10 stanowisk (ponad 250 drzew, ok. 100 drzew „pomnikowych” poddano pielęgnacji),
- **zabezpieczenie i adaptacja zimowych schronień** nietoperzy – 3 stanowiska,
- poprawę bezpieczeństwa przelotów nietoperzy poprzez **wymianę zewnętrznej iluminacji budynków** – 4 obiekty.

Remonty dachów – 9 stanowisk:

- Okres prowadzenia prac: XI – III
- Projekt budowlany - pozwolenia
- Nadzór chiropterologiczny
- Nadzór inwestorski
- Współpraca z Konserwatorem Zbytków
- Monitoring działań

- Florynka
- Szczawnica
- Izby
- Łukowica
- Szyk (gont)
- Krościenko nad Dunajcem (gont)
- Wojkowa
- Gruszów (gont)
- Łącko

Buda dla podkowców, podesty i drabiny – elementy poprawiające zarówno warunki siedliska, jak i bezpieczeństwo i komfort jego monitorowania oraz sprzątania guana (fot. R. Szkudlarek).

Podkowce szybko polubiły przygotowane dla nich **adaptacje** (kamienne płytki) na strychu kościoła w Gruszowie (fot. K. Piksa).

Inne wykonane adaptacje:

Inne wykonane adaptacje:

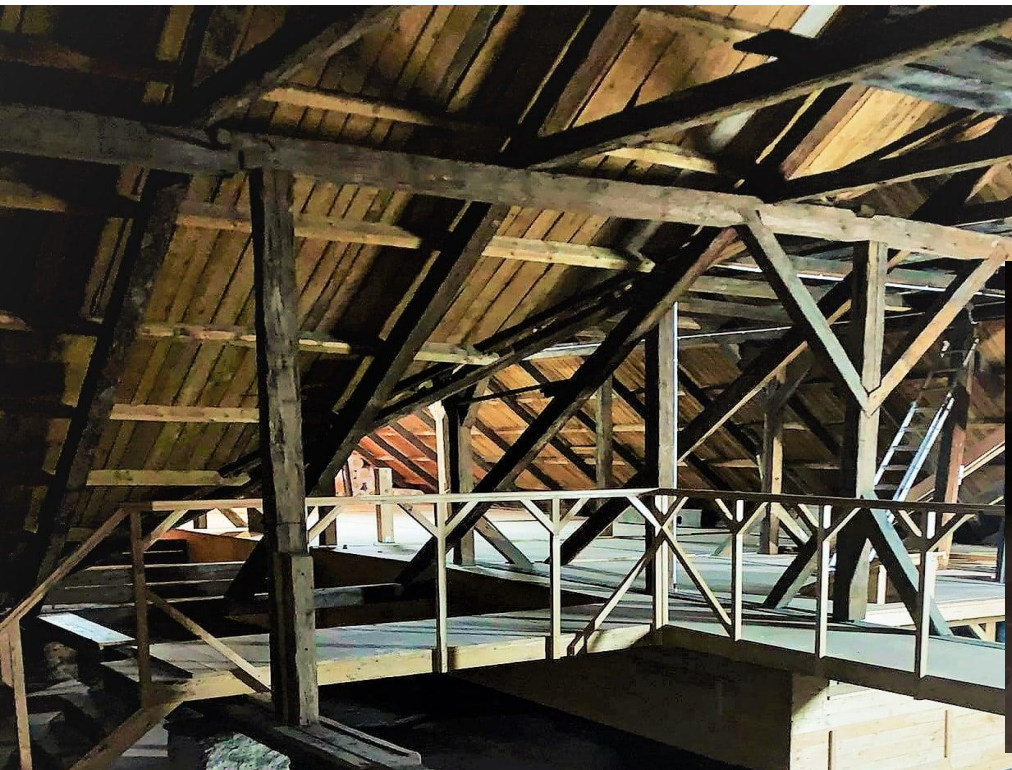
- czasowe wyłączniki światła,

- obudowa lamp,

- skrzynka dla pustułki,

Inne wykonane adaptacje:

Inne wykonane adaptacje:

- Zabezpieczenie zimowego stanowiska w rez. „Diable Skąły”
- Nowe drzwi z otworem wlotowym do piwniczki pod stara szkołą w Wojkowej. To miejsce jest już znane nietoperzom – podkowce korzystają z niego w okresach przejściowych.

Specjalnie zaprojektowane **reflektory** zapewniają nietoperzom bezpieczniejszy (nie oświetlony) wylot ze stanowiska (fot. A. Mohar).

Widoczne z wieży remontowanego kościoła w Łącku (stanowisko podkowca małego i nocka dużego) szpalery drzew, uzupełniające ciągi roślinności na **trasach przelotu** (fot. R. Szkudlarek).

Adaptacje otoczenia schronienia - zieleń:

Adaptacje otoczenia schronienia - oświetlenie:

W Gruszowie oraz w Łososinie Górnej poprawa warunków świetlnych wymagała wymiany wszystkich reflektorów na bezpieczniejsze, posiadające odpowiednio przygotowane ekrany ograniczające promień światła do bryły budynku. Ekrany pozwalają też wyciąć z pola światła miejsca przelotu nietoperzy.

Oznakowanie stanowisk, wlotów:

Efekty: zachowanie
44 cennych
małopolskich siedlisk
nietoperzy

Myotis myotis - nocek duży

Plecotus auritus - gacek brunatny

Plecotus auritus - gacek brunatny

Myotis myotis - nocek duży

„Opracowanie planów zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000” (POIS.02.04.00-00-0193/16)

Kontakt do zespołu projektowego:

Justyna Ślęzak, tel. 12 619 81 46

justyna.slezak.krakow@rdos.gov.pl

Mariola Klimska , tel. 12 619 81 48

mariola.klimska.krakow@rdos.gov.pl

Specjaliści chiropterolodzy:

Krzysztof Piksa

Wojciech Gubała

